

„Браћо, ако се проповеда да је Христос устао из мртвих, како неки међу вама говоре да нема васкрсења мртвих? Јер, ако ли нема васкрсења мртвих, онда ни Христос није васкрсао. А ако Христос није васкрсао, онда је узалуд наше проповедање, па је узалудна и ваша вера (...) још сте у гресима својим. Онда и они који уснуше у Христу, пропадоше.

Ако се само у овоме животу надамо у Христа, јаднији смо од свих људи. Али, Христос је заиста устао из мртвих, као првенац од оних који су умрли.

(Из Прве посланице св. апостола Павла Коринћанима, гл. 15, ст. 12-14, 17-20.)

Устаљен је обичај да Епископ шумадијски сваке године служи Пасхално вечерње у Јагодинском храму у Светозареву

Видовдан

символ наших патњи
и страдања, али и
символ наше
духовне снаге
и величине

Прем много векова, тајанственим стазама људске судбине, дошли су наши честити српски преци на дотад пусти, ненасељени и необрађени Балкан и благодарећи њиховом труду, раду и истрајности ти пусти и дивљи предели постали су њихово и наше мило отачаство. Уложили су наши преци све од себе да што боље обраде ту пуну земљу и да на њој створе што погодније услове за живот, како свој лични, тако и поколења, која буду пристизала. Заволели су наши преци ту земљу, коју су створили у зноју свога лица; заволели су је из дна своје душе и осетили су се слободним у њој.

Нису тада ни сањали, честити преци наши, да су своје отчаство отопчели изграђивати на једној ветрометини, која ће бити вечито попрште најкрвавијих обрачуна, међуљудских и међународних. Нису ни сањали, поштени преци наши, да су своје отачество отопчели изграђивати на једном мосту, који везује исток са западом, Европу са Азијом и који ће као такав, због свога стратегијског положаја, вечито привлачити читаве легионе разних страних војски, које ће ту долазити да се боре о превласт политичку, економску, културну и верску. Нису ни сањали тада, добри преци наши, да ће се над отачством њиховим и нашим вековима сакупљати врани гаврани и грактати над расутим лешевима побијених синова наше нације. Нису то знали наши наивни и честити преци, јер да су то знали обишли би читав свет Божији и никад им не би на памет пало да се населе на овом несретном полуострву.

И заиста, благодарећи свом географском положају, наше отачаство није било ништа друго већ вечито попрште најкрвавијих

међународних обрачуна. Ни један рат није могао проћи а да наша малена српска нација не узме учешћа у њему. И док су велики и силни, у својим ратним походи-ма, имали за циљ да покоре што више малих народа и освоје што више мора и копна, дотле је једини циљ наше борбе, у свим тим ратовима, био одбрана родне груде и слободе.

Будући да су се сви ти велики окршаји збивали на тлу нашега несрећног отачаства ми смо, хтели-не хтели, морали узети учешћа у њима и пошто смо увек имали против себе јачег и моћнијег непријатеља, то нас је сваки од тих ратова скупо и прескупо коштао. Велики и силни нису имали милости према нама. Ми смо били сметња на путу остварења њихових ратних циљева и они су нас без милости тлачили. Није било никакве разлике да ли су ти велики и силни долазили са истока и, у виду полудивљих хорди, надирали према западу, или су опет долазили са запада и, под фир-

И ове године у манастиру Дивостину радосно је прослављена Врбица – дан младих верника наше Цркве.

„... Зато и ми, као она деца (из Еванђеља), носећи знаке победе, кличемо Теби – победитељу смрти: Осана на висинама, благословен који долази у име Господње!“

мом „културтрегера“, надирали на исток. И једни и други сејали су подједнако широм отачства нашег пустош и смрт.

У низу ратова, које је наш народ водио у знаку одбране крста и слободе, ми смо имали много славних победа којима смо задивили свет, али смо исто тако имали и својих пораза. Један од најтежих пораза наших биле су последице битке на Косову пољу 1389. године, када су се већ пољуљани темељи гордог Душановог царства срушили у прах и pepeo. Тада је настало тешко ропство, које је трајало непуних пет векова.

Каже се да победници пишу историју. У већини случајева ово је истина, али не увек. Ми Срби били смо побеђени на Косову, али смо баш тим истим поразом на Косову отпочели да пишемо најсветлије странице своје историје. Ми смо битку на Косову пољу изгубили*, али је наш непријатељ није добио, јер су узалудна остала сва његова настојања да од нашег народа створи ропски покорну рају, која ће погнути главу и слепо слушати и извршавати вољу својих тлачитеља. Упркос свих окрутних мера тадашњег освајача, Србин је, кроз свих

пет векова ропства, остао национално свестан, сачувао своју веру, своју националну свест, своје обичаје и традиције и све оне племените особине, које су нас карактерисале као нацију.

У том трагичном добу нашег петовековног ропства под Турцима, по забаченим планинским пределима, где нога тлачитеља није могла лако да крочи, подизали су Срби цркве и манастире, ту се сакупљали у упућивали Свевишењем своје топле молитве за боље дане поробљеног отачства. Свештеници и монаси тумачили су им истине свете наше вере, бодрили, јачали и уздизали народни дух, и у душама поробљеног српског рода гајили чврсту и непоколебљиву наду на поновни васкрс и повратак изгубљене слободе. Поред њих, седи гуслари крај српских огњишта певали су о нашој слави и величини, о херојима Косова: хармонија одгаја је и васпитавала сва српска поколења за време ропства под Турцима. Ми смо у том времену падали и поново се дизали, умирали и васкрсавали, али малено племе наше, упркос свих зала, није клонуло духом, нити се помирило са својим ропским стањем.

Та малена и непобедива српска нација слави Видовдан као свој највећи национални празник. У читавој историји људског рода ово је, кажу јединствен пример:

све остале нације славе дане својих победа, а једино ми, Срби, слаavimo дан свога пораза. Странци се у чуду питају: Ако је заиста тако, зашто? Наравно то је тешко странцу објаснити. Да би један странац разумео зашто ми слаavimo Видовдан, морао би не само да се детаљно упозна са читавом нашом историјом већ исто тако да доживи и осети на својој кожи све оно што је наш нападени народ кроз своју историју доживљавао.

Видовдан је символ и оличење читаве наше историје и свега оног великог, дичног и поносног што смо у њој имали. С једне стране, он је символ наших патњи и страдања и као такав он је празник наше националне жалости, али с друге стране, он је символ наше духовне снаге и величине, и као такав он је празник наше националне радости. Цела наша историја огледа се у Видовдану, па, према томе, једино кроз призму Видовдана може нас, Србе, један странац схватити, упознати и разумети.

Кад би светски историчари ставили себи у задатак да пронађу један народ, који је према свом броју и величини, у борби за слободу, поднео највеће жртве и пролио највише крви, и плодове те скупо плаћене слободе најмање уживао, онда би свакако наш српски народ морао бити најозбиљ-

нији кандидат за једно такво место. Кад год се гинуло, и у име правде и слободе крв проливала, ми Срби смо увек били први, а кад би дошло време да се благодели и уживају плодови извојеване слободе, онда су велики и силни овога света нас Србе стављали на последње место.

Видовдан је подједнако и верски и национални празник. Он се слави у свим српским храмовима, како у старом отачству, тако и изван њега. На Видовдан ми се сакупљамо у нашим богомољама да одржимо помен свим палим браниоцима крста и слободе од Косова до данашњег дана, да се помолимо Богу за душе њихове и да им захвалимо што су српско име сачували чисто и неокалано. На овај велики празник наша је дужност, такође, да се сетимо и Богу помолимо за добро, срећу и напредак наше мајке Цркве, која нам је Видовдан и све његове духовне тековине кроз векове чувала и сачувала и која и данас чини све што је у њеној моћи да се чува и сачува све оно што је Србину, кроз његову историју увек било свето и мило. Ако бисмо ми Срби данас могли да упутимо једно питање косовских херојима и свима нашим узорним прецима, од Косова до данас и замолимо их да нам кажу шта би данас требало да радимо да бисмо извршили њихове свете завете и достојно се одужили своме роду, њихов први и најглавнији савет био би: Окупите се сви под окриље своје мајке Цркве и пружите јој у њеном раду и њеној мисији вашу пуну подршку и сарадњу.

Нека је свим браниоцима крста и слободе, од Косова до данас, вечна хвала и слава!

Прота Радиша Пурић

* Ни један од до сада познатих писаних извора, који потичу из исте (1389.) године када је вођена и битка на Косову пољу, не говоре о турској победи – они, или сасвим отворено славе хришћански триумф, или су прилично неодређени. Косовска битка се приказује као неодлучан сукоб, са великим обоостраним губицима. На основу тих најранијих па и нешто доцнијих извора, Турци дакле, нису добили битку на Косову. Али, није било потребе ни да настављају рат – последице обоостраних губитака биле су ипак поразне за знатно слабију, српску страну. Јер, иако је била привредно снажна и војнички добро организована држава, Србија и по величини своје територије и по броју својих станивника, није могла да се пореди са Османском државом. (Видети Раде Михаљчић: *Лазар Хребљановић – историја, култ, предање*. Издање: Нолит – Београд, 1984. стр. 120-121.)

ПОВОДОМ 1200. ГОДИШЊИЦЕ VII ВАСЕЉЕНСКОГ САБОРА

ИКОНЕ И ИКОНОПОШТОВАЊЕ

II

Иконе у ранохришћанском периоду

У наставку „Од портрета предака ка хришћанским иконама“

Хришћанство се у почетку противило свакој форми фигуративне уметности, или је опет, у најбољем случају било равнодушно према њој. То је и разумљиво, с обзиром да је хришћанство поникло на јудејском тлу. Главни задатак хришћанства у апостолско доба био је ширење радосне вести о Христу Спаситељу и то: међу Јеврејима с једне, и међу многобожцима с друге стране.

Наравно, не сме се заборавити да су хришћани све до почетка IV века живели у таквом политичком систему, који ни најмање није био наклонен „новом учењу“. Историја Цркве нам пружа безбројна сведочанства о суровим и крвавим гоњењима хришћана од стране многобожачке – римске власти. Живећи током прва три века у тајности и непрестаном скривању, хришћани тога периода су за своја молитвена сабрања бирали тиха и скровита места: катакомбе* и гробља. Свакако да у том периоду није ни могло бити речи о некој, посебно ствараној и негованој, уметности.

У списима апостолских ученика, проблем фигуративне уметности се јавља једино у контексту многобожачке уметности, уметности која је разликовала три степена пластичних представа:

а) представе појединих догађаја, такозване „историје“,

б) представе симболичних знакова, такозвани „символи“ и

в) представе портретског приказивања, такозвани „карактери“

Хришћанство је посебном оштрином китиковало управо ову последњу групу фигуративних представа. Иако у својој Првој посланици Коринћанима, апостол Павле саветује: „Сваки нека остане у ономе звању у коме је призван“ (1. Кор. 7:20), то се, изгледа, није односило и на ондашње уметнике (уметнике по звању, а хришћане по вери). Већ Тертулијан, познати црквени писац из II века, опомиње оне

хришћане чије је занимање било уметничког карактера да се одрекну свога позива, јер својом уметношћу потпомажу ширење многобоштва. Тертулијан посебно наглашава одговорност, коју има сваки уметник у односу на дело које је створио. То се најбоље види из Тертулијановог списка „Де идолатриа“.

У „Учењу 12 апостола“ („Диласкалиа“) уочавамо веома јасно ограничавање права оних чланова црквене заједнице, који „бојама, у дрвету, или у камену израђују многобожачке идоле“. „Апостолска правила“ су још строжија, јер не дозвољавају ни припадништво црквеној заједници онима који израђују многобожачке идоле. Један од црквених отаца тога доба – Климент Александријски (+ 216. год.) опомиње и одвраћа хришћане од превеликог одушевљавања уметношћу, „јер она (уметност) није одраз истине“. По речима Климента Александријског „Једино је Бог Отац, као Творац света, створио истиниту слику, наиме своју сопствену слику оваплоћену у Богу Логосу – Речи Божијој – другом лицу Свете Тројице, Господу Исусу Христу. Одраз те слике је сам човек, јер је створен по слици Божијој“. „Свако уметничко дело, начињено људском руком, увек остаје дело овога света и није у стању да изрази ни истину, а ни свет вечности“. Сада нам је јасно зашто је хришћанство, у почетку, било против фигуративне уметности.

У једноме писму епископа Еусебија (IV. века), упућеног сестри цара Константина (и удовици Константиновог савладара Ликинија) – Констанцији, први пут се помињу иконе Христа, Пресвете Богородице и апостола. Констанција је желела да по крај себе има Христову икону и то је био повод да јој се епископ Еусебије обрати поменутих писмом. Епископ пише како је једном био принуђен да од неке жене одузме две назови иконе – Господа Христа и апостола Павла. „Учинио сам то“ – објашњава епископ Еусебије Констанцији – „да бих спречио неспоразуме и свађу“, јер су на сликама била представљена два ондашња философа.

Ово прво помињање „икона“ је веома значајно, јер нам сведочи о постојању жеље за поседовањем изображеног (приказаног) Христовог лика, жеље која је свакако била плод велике побожности.

Али, вратимо се оном периоду у коме су хришћани живели и молили се по катакомбама, а страдали у циркуским аренама и на градским трговима. И за тај катакомбни период хришћанства везано је постојање одређеног култа. А ако знамо да нема култа без уметности, онда се слободно можемо запитати: какви су били облици најстарије хришћанске уметности?

Захваљујући археолошким открићима, данас су нам ипак познате, иако не потпуно, ликовне представе из катакомби III века. Тако су нам, на пример, познате ископине кућне цркве у граду Дуру из времена око 230. године. Од тема које су тамо насликане, откривене су следеће: Добри пастир, Адам и Ева, Мироносице на гробу, Давид и Голијат, Жена Самарјанка на Јаковљевом студенцу и Седам мудрих девојака. Поменуте сцене нису стилски уједначене, већ представљају мешавину иранских, хеленских и семитских ликовних елемената. Наравно, овде треба имати у виду да катакомбно сликарство није баш имало искуство простора на располагању, а што је исто тако и један од разлога првенствено симболичног ликовног израза (пored већ онда уобичајених разлога предострожности и тајновитости).

Свакако да је **р и б а** најпознатији и најраспрострањенији симбол раног хришћанства. Као изразито хришћански симбол риба се јавља од почетка II века и врло често је у тесној вези са крштењем. У трећем веку риба као симбол је све више у употреби, али сада кроз акростих ИХТИС. Узето одвојено, свако слово овог акростиха је почетак једне речи, а свих пет речи заједно (на грчком) значе: *Искус Христос Син Божији-Спаситељ*. Почетна слова ових пет грчких речи дају акростих ИХТИС, који значи – риба.

Мучеништво првих хришћана временом такође постаје једна од значајних тема катакомбног сликарства. Данас је тешко у перспективи онога времена тражити, поред свега, неку врсту школе, или центра хришћанске уметности, уметности која, тако рећи, и не постоји, јер је исповедање хришћанства било законом забрањено. Па ипак, поменимо Александрију као неку врсту „центра“, мада су, треба и то рећи, подударности појединих ликовних сцена из римских и александријских катакомби пре плод истоветно стилске инспирације, него резултат смишљеног и систематског утицаја.

Миланским едиктом (указом) из 313. године хришћанство коначно и званично, од стране римске власти, добија право на постојање. Тим изласком на светлост дана започиње период слободног исповедања хришћанске вере. Иако је и после Миланског едикта било тешкоћа за хришћане, хришћанство све више постаје значајан чинилац ондашњег друштва. Па ипак, и у новонасталим условима „слободе“, када је почела изградња монументалних хришћанских храмова, хришћанство је још увек негативно расположено према фигуративној уметности. Тек од половине IV века срећемо и прва позитивна мишљења црквених отаца о уметности. Оно што је, изгледа, било од пресудног утицаја на та нова – позитивна мишљења, јесте прихватање чињенице да икона и те како може и вас-

Непосредно, реалистички, сигурним потезима приказан лик једног апостола – пример ранохришћанског катакомбног сликарства из Хипогеума Аурелијана. Уметнички квалитет приказаног лика указује да је у заједници првих хришћана било и правих, школованих уметника.

питно да делује. Тако, на пример, св. Василије Велики (329-379) пише: „Као што се неки догађај из историје служи речима, да би помоћу њих допро до нашег слуха, то исто чини и сликарство, само без речи – ћутећи“. Св. Нил Анкирски је још јаснији када, захтевајући да се у храмовима осликавају сцене из Старог и Новог завета, каже: „Нека и они који ни писању ни читању нису вични, те стога ни Свето писмо читати не могу, нека се дакле и они – гледајући изображене (приказане) ликовне и догађаје из Старог и Новог завета, и како је Творац од почетка водио свој народ – подстичу у врлинама.“

Св. Василије Велики у својим омилијама (проповедима) често користи поређења са царским ликом. У своме делу: „О Духу Светом“, св. Василије, објашњавајући јединство природе тројединога Бога, пише: „Царски портрет исто зову царем, па ипак не постоје два цара, него само један. Као што је недељива власт, недељива је и слава. И као што су власт и моћ, који су над нама, једно, мада су ту и цар и

његов портрет, тако је исто и једно поштовање, које се указује цару, тј. царевом портрету. Дакле, поштовање указано слици – припада ономе који је на њој изображен“. Ове речи св. Василија ће играти велику улогу у доцнијим иконоборачким споровима, јер ће се браниоци и заступници светих икона позивати баш на те речи великог светитеља доказујући да хришћани не указују поштовање слици, већ „ономе који је на њој изображен (приказан)“.

Од изузетног је значаја и писмо св. Василија Великог упућено цару Јулијану Отпаднику, писмо у коме Василије, епископ Кесарије кападокијске, доказује своју веру у апостоле, пророке и мученике, па затим каже: „Исто тако прихватам и слике на којима су они изображени и указујем им поштовање (проскинисис).“

Слично св. Василију пише и св. Григорије Нисијски указујући на сликара као на најбољег учитеља. Свети Григорије Нисијски пише како га је слика, на којој Авраам приноси свога сина Исака на жртву, ганула до суза.

Иако су Оци и учитељи Цркве IV и V века све више подстицали на сликање светих ликова, и својим објашњењима временом стварали теологију иконе, ипак је у исто време било и жестоких противника сликања светих ликова. Познат је случај Епифанија из Саламине који је својом руком поцепав храмовну завесу, на којој је био насликан Христов лик. Епифаније је тиме изразио своје противљење ономе што је сматрао за идолопоклонство. За нас је, из овог догађаја, нарочито значајно што икона против које је устао Епифаније није била насликана на дрвету, већ на комаду тканине – храмовној завеси, а што је један од доказа за тврђење да се икона, од самог почетка, није везивала за неки одређени материјал и технику.

И св. Јован Златоусти (354-407) је био велики поборник светих слика, ценећи их, пре свега, зато што *подстичу на побожност*. У једној својој омилији св. Јован Златоусти хвали оне који постављају иконе на јавна места, као и оне који то чине у својим кућама, па чак и на појединим предметима покућства, а и на одећи. Једна сцена чувеног мозаика у Равени представља царицу Теодору у хаљини на којој је изведено поклонење мудраца новорођеноме Христу.

Видимо, дакле, да су свете слике све више постајале неодвојиви део хришћанске свакодневнице, дајући тако печат и верским осећањима, а развијајући истовремено и хришћанску културу и уметност.

Милош М. Весин

(Наставиће се)

* Каткомбе су подземни ходници и пећине из времена прогона хришћана (до IV века) у којима су први хришћани сахрањивали своје покојнике – хришћанске мученике – и сакупљали се на молитвене састанке. Најчешће су настајале у већ постојећим галеријама напуштених каменолома. Најзначајније су код Рима, где су и најстарији примерци хришћанског зидног сликарства, затим на подручју Напуља и Александрије; код нас их има у Јајцу.

ОД ПОРТРЕТА ПРЕДАКА КА ХРИШЋАНСКИМ ИКОНАМА

Према римском писцу Плинију (62 – око 114), сликање портрета било је утврђен обичај у републиканском Риму, и служио је култу предака, исто као и портретна погрсја. Од најстаријих републиканских времена, заслужни политички и војни вођи били су одликовани на тај начин што су њихове статуе биле постављене на јавним местима.

Почетак овоме вероватно треба тражити у грчком обичају да се спомен-статуе победника на атлетским такмичењима, или других важних личности, постављају у посвећени простор који окружује светилиште, као што су били Делфи и Олимпија.

Прастари римски обичај био је овај: кад би умрла глава породице,

правили су воштану слику његовог лица, која се потом чувала у специјалном удубљењу у зиду или породичном олтару. При погребу су ови ликови предака ношени у поворци. Ове слике су, наравно, биле само забележени подаци а не уметничка дела. Поред тих слика у непостојаном материјалу, јавља се и жеља да их виде поновљене у мермеру, а њихова потражња је порасла тек у почетку I века пре нове тј. хришћанске ере.

И прастари египатски обичај био је да се портрет преминулога причврсти на његово умотано мумификовано тело. Првобитно ови портрети су били вајани, али у римско доба били су замењени сликама; позната је група оваквих портрета сликаних на дрвеној плочи бојама раствореним у топлом воску – нађени су у фајумском округу у Доњем Египту, а потичу из 2. века.

Пошто су ови портрети рађени на брзину (ради сахране тела преминулога) и у великом броју, видљива је тенденција да се у приказивању многи елементи уједначе – типизују (као што су нпр. наглашавање очију, распоред најосветљенијих површина и сенки, итд.) У доцнијим примерима ови конвенционални елементи се све више укалупљују у један утврђени тип – један савитљиви калуп, у који се може излити нека сличност са приказаном индивидуом. Овај тип није био ограничен само на Египат.

У кризи римског света у 3. веку, карактеристично за духовну климу тога времена је ширење источњачких религија (које су биле различитог порекла – египатског, персијског, семитског); њихов почетни развој био је усредсређен на територију њиховог завичаја, на југоисточне провинције и пограничне области Римског Царства. Блиски исток је у то време био подручје великог религијског и културног мешања многих супарничких вера – укључујући јудаизам, хришћанство, митраизам, манихејство, гностицизам и др. – с тежњом да утичу једна на другу, тако да им је веома велики број елемената био заједнички, без обзира на разлике у пореклу, ритуалу итд.

Данас постаје све очигледније да су нова веровања подстакла и рађање новог стила у уметности и да је тај стил произишао из стапања грчко-римских и источњачких елемената. Уметници, пред којима је био задатак да створе представе које ће изразити садржај тих веровања, нису спадали међу оне најдаровитије из тога времена; то су биле провинцијске занатлије скромних тежњи – они су се угледали на визуелне изворе који су им били доступни, прилагођавали су их, комбиновали и прерађивали како су најбоље умели. У тим њиховим напорима често се види неуок, али управо ту налазимо зачетке оне традиције која ће ускоро стећи највећу важност за развој средњовековне уметности.

У рушевинама града Дура-Еуропос, у горњем току Еуфрата, откривени су остаци светилишта неколико религија, украшених зидним сликама које се све одликују истим грчко-оријенталним карактером. Најбоље су се очувале слике у зборници-синагоги, сликане око 250. године. Карактеристично је, да су услови који су владали на поменутом блискоисточном подручју веома живог мешања и међусобних утицаја, захватили чак и јудаизам! Вековна јеврејска забрана која се односила на слике ту је попустила, бар у једном тренутку, па су чак и зидови синагоге могли да буду покривени визуелним описом – сликама пуних појединости из историје Израбаног народа и њиховог завета с Господом; чак су и натписи на овим сликама делом грчки.

Уметници који су радили ове слике суочили су се с неуобичајеним задатком – баш као и сликари који су радили за рано-хришћанске заједнице – они су имали да транспортују у видљиво оно што је дотле било изражавано само речима. Како су они то радили? На њиховим сликама појединости запажамо без посебних тешкоћа, али нам њихова повезаност измиче. Овде нема радње, нема приче, то је само скуп облика и фигура који пред нама стоје, а ми треба да будемо у стању да установимо праву везу између њих. Претпоставља се да гледалац то зна. Слика је, на тај начин, добила много веће богатство значења и оно што је строже одређено...

Ако Господ хтедне

живећемо и учинићемо ово
(Из Посланице светог апостола Јакова 4:15)

7. јул – Иванадан
Архијерејска литургија у манастиру Вољавчи у 8 часова изјутра

12. јул – Петровдан – Слава цркве у Јагњилу
Освећење обновљене цркве и Архијерејска литургија у 8 часова изјутра. Вечерње и освећење новог парохијског дома у Чумићу у 5 часова после подне

30. јул – Св. великомученица Марина (Огњена Марија)
Аријерејска литургија и освећење темеља новог храма у Ланишту у 8 часова изјутра.

2. август – Свети Илија
Архијерејска литургија у Дубоки у 8 часова изјутра

28. август – Велика Госпојина

Слава Саборне цркве у Крагујевцу.
Бденије уочи славе почиње у 6 часова после подне.
Архијерејска литургија на дан славе почиње у 8 часова изјутра

5. септембар – Бденије у новом манастиру Денковцу у 5 часова после подне

Ужгородска унија

Ужгородска унија је ехо и последњи трзај Брестлитовске уније у Закарпатској Русији, Румунији и Чехословачкој. Године 1649, у режији политичке власти, у католичком храму у ужгородској тврђави, далеко од очију и гнева православног народа, шездесет и три православна свештеника су се сагласили да се присаједине Риму, на основу одлука потписаних на сабору у Брестлитовску 1596. године. По граду Ужгороду, који се налази у Закарпатској Русији, ова унија са Латинском црквом названа је „Ужгородска унија“.

Свештеници унијати су се вратили у своје бивше православне парохије и продужили, као и раније, да служе, као да се ништа није догодило, иако су они, бар формално, у унију привели и народ коме служе. Народ, бар

прва генерација, је тврдио да су и даље православни. На први поглед изменило се једино то да је свештеник у својим молитвама помињао папу, а народ је престао да свога свештеника назива „оцем“. Уместо „отац“ он је за њих постао „пан“ („пан“ на пољском значи „господин“).

Међутим, није прошло дуго, па су и у овој области, као и свуда где је било унијата, почели да се примењују исти методи латинизације и однарођавања. Тада су многи унијати, укључујући и свештенике, почели да се демонстративно враћају својој старој вери и својој нацији. Међу таквима је било ревносних бораца за православље, као што је протојереј Михаил Андрила. Било је такође и страдалника и мученика. Било је и народних буна. Тако је, као одговор на покушаје уништења православља и наметања латинизације, 1760. год. јеромонах Софроније подигао народни устанак. Буну је угушена у крви. После тога су многи православни, да би бар донекле имали некаку грађанску сигурност, масовно прелазили у протестантизам, који је толерисан.

После 1772. год. је и Закарпатска Русија дошла под аустроугарску управу, или прецизније под Мађаре. Мађари су, преко унијата са успехом вршили мађаризацију. Ова „унијатска ужгородска“ групација је била 1912. год. организована у три епархије: у мукачевску за Украјину (Закарпатску Русију), и миклошку за Мађарску и у прешевску за Словачку. Према унијатским подацима, у овим епархијама је било око 1.350.000 верника. У храмовима наведених епархија служба Божија је вршена, углавном, на мађарском језику. У Закарпатској Русији су свештенике, мађарски настројене, звали просто „мађарони“.

Са избијањем првог светског рата (1914), мађарски власти су подозревале да су политички сумњиви сви православни, а исто тако и они унијати који су били свесни своје словенске прошлости. Сумња је повећавана сразмерно аустро-мађарским неуспесима на ратиштима. Веома често су ови „сумњиви елементи“ затварани и депортовани.

После првог светског рата, области које су биле захваћене „Ужгородском унијом“ расподељене су између Чехословачке и Румуније. Закарпатска Русија је потпала под Чехословачку. Влада ове земље је подржавала унијате, али је и православне толерисала. Прогон није било. Услед тога је 1927. год. забележен још један велики повратак православљу. Од унијата, који су се вратили вери својих отаца, образовано је шездесет осам нових православних парохија са преко сто хиљада житеља. Духовну бригу над овим парохијама је на себе преузела Српска православна црква, све до октобра 1945. год. када је Свети синод Српске цркве предао мукачевску епархију у јурисдикцију Руске

цркве. Ових двадесетак година чине посебно поглавље у историји православља у Закарпатској Русији о коме се у Руској цркви говори и пише, а то не би требало да буде занемарено ни у редовима наших историчара Цркве.

У јуну 1945. год. Закарпатска Русија је ушла у састав ССР Украјине. Захваљујући активном залагању епископа лавовског и трнопољског Макарија, који се ангажовао на делу јединства Цркве у овој области, свих сто тридесет унијатских свештеника, који су овде служили, изјаснило се за повратак у крило Православне цркве. На свечаном заједничком богослужењу у манастиру Светог Николе на Черњечњој гори у граду Мукачеву, уз присуство незапамћено великог броја верујућег народа – православних и бивших унијата – прослављен је повратак грко-католика, како су унијати себе називали, својој мајци, Руској православној цркви.

У Румунији, унијати су се вратили у православље 1948. год., а у Чехословачкој 1950. године.

Најзад, неколико речи о закарпатским унијатима у Америци. Средином прошлог века, спасавајући се од економских недаћа и аустромађарског притиска, велики број верних, са својим свештеницима, је емигрирао у Америку. Тамо су били потчињени духовном вођству (јурисдикцији) римокатоличког бискупа у Минеаполису. Овај је одбио да у своју јурисдикцију прими ожењене свештенике. Рим им је послао другог епископа, Сотера (Ортинског), великог поборника латинства.

Покушаји да се закарпатски унијати преведу у католицизам, нису успели. Год. 1891, свештеник Алексеј Товт са својим парохијанима је прешао у православље. Његовом примеру је следило, по прилици у исто време, још четрнаест свештеника, са својим парохијанима. Постепено су напуштале унију и друге парохије, и у Америци је основана посебна православна карпато-русска епархија. О овој епархији је већ било речи у „Каленићу“ у рубрици „Православље у свету“.

Ово су последње групе унијата, пониклих на принципима сабора у Брестлитовску, које су се после више од три стотине година нашле у загрљају Цркве својих отаца.

Јован Олбина

6. септембар
Освећење новог манастира Денковца у 8 часова изјутра, а у наставку архијерејска литургија

11. септембар – Усековање
Архијерејска литургија у Орашју у 8 часова изјутра

20. септембар
Архијерејска литургија у Десимировцу, покрај Крагујевца, у 8 часова изјутра.

21. септембар – Мала Госпојина
Архијерејска литургија у манастиру Благовештењу у 8 часова изјутра

26. септембар – Навечерје Крстовдана
Свечано бденије са изношењем Часног Крста у Крагујевачкој саборној цркви у 6 часова после подне

27. септембар – Крстовдан
Архијерејска литургија у Саборној цркви у Крагујевцу почиње у 9 часова изјутра

4. октобар
Архијерејска литургија у Милошеву почиње у 8 часова изјутра

11. октобар
Архијерејска литургија у Бељини почиње у 8 часова изјутра, а после тога ће се извршити освећење темеља новог парохијског дома

18. октобар
Архијерејска литургија у Течићу-Рабиновичу почиње у 8 часова изјутра

Поводом педесетогодишњице

Православна „крвава лителија“ у Београду

19. ЈУЛА 1937. ГОДИНЕ

У слободној српској држави основана је, 1219. године, и самостална Српска православна црква, тј. независна од било каквог центра ван граница Србије. То је код српских верника развијало понос због њене независности, као и патриотизам према српској држави. Пошто је 1459. године ова држава, у борби за свој опстанак и хришћанство, пала под турску власт Српска православна црква је распаривана, одузимања јој је и враћана самосталност. Међутим, и поред свега тога, она је била главна снага која је српски народ напајала знањем о његовој историји, свешћу о независности и поносом на његову прошлост; предводила га је у борби за ослобођење и поновно стицање државне и црквене независности.

И зато, Срби су, после безбројних устанака и тешких и крвавих борби – у току којих им је Арнаутин Синан-паша на Врачару 1595. спалио тело Светога Саве – успели да Србија 1830. године добије у Турској широка аутономна права, а Српска православна црква да бира Србе за епископе и да самостално, без уплитања са стране, управља црквеним правима.

У тој обновљеној Србији над римокатолицима у Београду старао се бискуп никопољски и администратор за Влашку и Београд, у коме је био мали број римокатолика, дошљака на рад из Саксоније, Пруске, Чешке, Пољске, Белгије и других земаља. Пошто у Београду тада није било римокатоличке цркве, они су на богослужење одлазили у капелу аустријског конзулата, где је служио свештеник, аустријски држављанин. Ускоро је за администратора римокатоличке београдске и смедеревске епископије одређен ђаковачки бискуп Штросмајер. (Josip Juraj Strossmayer). Србија, у жељи да спречи аустријски утицај, и у нади да ће јој у томе помоћи Штросмајер, решила је 1855. да у Београду, на месту где је сада палата Српске академије наука и уметности, подигне цркву и огради место за римокатоличко гробље, и то под условом да за свештеника буде наименован босански фрањевац, турски држављанин. Штросмајер се са тим није сложио, већ је тражио да то буде свештеник аустријског држављанства. То је ослабило његов углед у Србији, и зато је он 1858. тражио интервенцију нунција (папског посланика) у Бечу, коме је писао:

„Да би, из тог обзира што захтевања владе сербске на погоршање католика тамо станујућих, и из мержње наспрам владе аустријске проистиче, досадање управљање бискупије београдске и смедеревске премогућим упливом својим обезбедити благоизвољно“.

Овим се влада Србије није дала застрашити него је, 1860. године, новосаграђену римокатоличку цркву, коју Штросмајер није хтео да освети, предала аугсбуршкој вероисповести (тј. лутеранима).

Пошто је Србија 1878. извојевала независност, а затим и њена Црква добила аутокефалност-самосталност,

повела је борбу за ослобођење свих Срба и Југословена, на чему ју је неограничено и несебично помагала Српска православна црква. У току те борбе, нарочито после 1903, Србија се старала да законодавством обезбеди пуну верску равноправност свим грађанима, па је пред балкански рат 1912. имала слободоумни Устав, којим је гарантовала сваком грађанину живот, част, исповедање вере и имовину. Са тим начелима проширила је власт и у новоослобођеним крајевима, где се затекло становништво мухамеданске и римокатоличке вероисповести. И, да би гарантовала примену уставних права, издавала је за то и посебне наредбе и уредбе, а са Ватиканом је, 24. јуна 1914. потписала и већ 26. и.м. и ратификовала (потврдила) конкордат (споразум); међутим, због притиска аустро-угарске дипломатије, Ватикан је са своје стране одлагао ратификацију све до 20. марта 1915. године.

Ускоро, пошто је 1918. године Српска војска на својим бајонетима донела слободу народима на тлу Југославије, југословенски римокатолички епископат је покренуо питање уређења односа са Ватиканом, тј. потписивање новог конкордата. У току преговора око нацрта конкордата, који су вођени између југословенске владе и Ватикана, искрсла су многа питања, која није било лако решити, између осталог: ко ће у земљи представљати Римокатоличку цркву, ко ће и колико учествовати (држава или Ватикан) у пословима постављања нових бискупа, питање глагољске службе, итд. Преговори су вођени све до 1935, када је Ватикан прихватио понуђени нацрт конкордата, јер је био за њега врло повољан. После тога, кад је тај текст продро у јавност и влада покушала да он буде прихваћен од стране Скупштине и Сената, развила се оштра критика, полемике и противљења од стране разних опозиционих група и партија, а нарочито од стране Српске православне цркве.

Свети архијерејски сабор СПЦ, на заседању од 11. до 21. новембра 1936, установио је несумњиву чињеницу да се конкордатом дају Римокатоличкој цркви привилегована права у држави, права којих Српска православна црква није имала ни раније, у Краљевини Србији. Став Светог архијерејског сабора СПЦ изазвао је огорчење у клерикалним круговима, а јуословенска влада је Српску православну цркву прогласила носиоцем антиконкордатске кампање.

Пре педесет година: Крвава лителија у Београду – полицији је наређено да по сваку цену спречи лителију која је, после краћег богослужења за оздрављење оболелог Патријарха, из Саборне цркве кренула према Кнез-Михаиловој улици; кордон жандармерије зауставља чело лителије на углу улица Краља Петра I (данас Улица 7. јула) и Чубрине.

Када је у првој половини 1937. југословенска влада покушала да по сваку цену у Скупштини и у Сенату озакони конкордат, тадашњи министар унутрашњих дела Краљевине Југославије, римокатолички свештеник Антон Корошец, поверљивом наредбом је наредио, да се забрани свим средствима у јавности расправљање о конкордату. Та забрана је највише погодила Српску православну цркву, на челу које је био патријарх Варнава. Патријарх се изненада разболео 1. јула, па је 19. и.м. у Саборној цркви одржано богослужење за његово оздрављење, после кога је литија кренула ка Улици кнеза Михаила у центру Београда.

Пред литију испречили су се наоружани жандарми, који су је зауставили проливањем православне крви – оне која је вековима проливана у одбрани слободе и хришћанства. Зато је ова литија ушла у историју под именом „Крвава литија“. Ускоро после овога догађаја упокојио се српски патријарх Варнава.

Др Љубомир Дурковић-Јакшић

„ЗА НАШУ СЕ ПОУКУ НАПИСА
ДА, КРОЗ ТРПЉЕЊЕ
И УТЕХОМ ПИСМА,
ИМАМО НАДУ“ /Римљ. 15:4/.

Преображење Господње

Према Еванђељу по Матеју, 17:1-9

ПОСЛЕ ШЕСТ ДАНА Исус поведе Петра, Јакова и његовог брата Јована, и изведе их на само на високу гору. Тада се преобрази пред њима – лице му засја као сунце, а одећа постаде бела – блистава – као свтлост. И, гле, опазише Мојсија и Илију како говоре са њим. Тада Петар рече Исусу:

– Господе, добро нам је да будемо овде. Ако желиш начинићу овде три сенице – једну теби, једну Мојсију и једну Илију!

Још док је Петар говорио, гле, заклони их светли облак, а из облака проговори глас:

– Ово је мој љубљени Син, који је по мојој вољи. Њега слушајте!

Кад ово ученици чуше, поклонили се лицем до земље и силно се уплашише. Исус има приђе, дотаче их и рече:

– Устаните и не бојте се!

А кад они подиглоше очи, не видеше никога више осим самог Исуса. Док су силазили са горе, Исус им нареди:

– Никоме не казујте о овоме ште сте видели, док Син Човечији не устане из мртвих!

Исус је својим апостолима обећао да ће видети његову славу, и сада је дошао тренутак да им открије своју везу са небеским светом.

Да би видели да он сјаји посебном, невиђеном светлошћу, узима три своја најближа ученика, и шест дана после догађаја код места Кесарије Филипове – после првог наговештавања својих страдања – изводи их на једну гору. (Еванђелист Лука каже да се то догодило после осам дана, зато што је ту урачунао дан када је Исус водио разговор са својим апостолима и дан самога преображења.)

По старој црквеној традицији, која потиче из 3. века, ова света гора, како је назива апостол Петар (2. Петр. 1:18), била је Таворска гора (висине 562 м) на северозападном крају Језерлонске долине, 10 км југоисточно д Назарета. Са врха Тавора види се на северу Антиливан, према западу море и Кермел, а на истоку Генисаретско језеро. Неки тумачи Светога писма сматрају да се преображење могло дого-

дити на неком другом брду северно од Кесарије Филипове – на Хермони – или источно до Јордана. Но свакако преображење се догодило на врху горе – Спаситељ се испео на врх да би се тамо молио Оцу, и тек идућег дана сишао је оданде.

Петра и његове другове беше сасвладао сан (како нам саопштава еванђелист Лука – Лк 9:32) што може да значи да се преображење догодило ноћу. Том приликом су три чудна знака обележила овај догађај:

- Исусов преображај,
- појава старозаветних пророка Мојсија и Илије, и
- Очев глас са неба.

Исусова божанска природа је преовладавала над његовом људском природом, коју је обасјала небеском светлошћу, а Исусова бела одећа је указала на његову првосвештеничку службу. Овим је тројици апостола – будућим сведоцима Исусове молитве и патње на Маслиновој гори – дато уверење са неба да је наступила нова етапа у Исусовом месијанском животу. Пре свога страдања Исус се показује као Син Божији, који ће по завршетку своје искупитељске мисије бити узнесен у славу свога небеског Оца.

Старозаветни пророци Мојсије и Илија су на чудан начин завршили овоземаљски живот, па је израиљски народ веровао да ће обе ове личности учествовати у оснивању небеског царства. Али док је Израиљ обожавао Мојсија, и уздао се у Илију, одбацивао је Исуса, јер није видео ништа од његове славе; међутим, ове две истакнуте старозаветне личности приклањају се пред Христом као пред својим Господом. Њихова појава у овој прилици била је доказ предстојећег испуњења закона и пророштва, и истовремено поклонење пред оним који ће остварити Божије царство.

Између појаве ових двеју личности из Старога завета и гласа са неба, између се речи апостола Петра који, ван себе од радости, усхићен небеским виђењем жели да направи три сенице (мале вртне колибе, заклон од сунца и кише), као о веселом јудејском Празнику сеница, и да ту задржи величанственост овога тренутка, мислећи да је месијанска епоха сада наступила. Његове речи су дошле као израз радости после првобитног страха – радости која је произишла из блаженства и жеље да се остане у истој атмосфери. Апостоли нису разумели размере овог откривења – мислили су да је наступило крајње време, да ће се сада празновати нови и велики празник, и да ће Мојсије и Илија остати заувек. Петар би хтео да направи сенице погодне за ово време, када ће Бог становити са људима (Откр. 21: 3-4). Петар још није знао да

„ако се сруши наша земаљска кућа, која је као шатор, имамо зграду од Бога – вечну кућу на небесима – која није људском руком саграђена!“ (2. Кор. 5:1).

И док је Петар још говорио, настаје нови приказ, још величанственији – присуство Очево. Нступа врхунац догађаја, теофанија – богојављање, чији су знаци били светли облак и глас са неба.

Као одговор на наивен Петрове речи јавља се сјајни облак – знак Божијег присуства. Облак је био знак којим је Бог водио израиљски народ по пустињи. На гори преображења је, такође, био знак благодатног Божијег присуства. Истовремено овај облак је очигледно показао узвишеност Новог завета над Старим. Јављање Јахвеа (Вечног, Непромењивог – називи Бога и Староме завету) на Синају у

тамном облаку (2. Мојс. 19:9), обележило је Стари завет као сенку, а овај светли облак је наговестио да наступа нови савез истине и благодати. Уз то глас са неба открива смисао и значај целог догађаја:

Исус је пророк кога је Мојсије обећао, господар целог света, који је до сада вршио Божију и чија реч је постала животна норма целог човечанства.

Глас са неба је сасвим убедио апостоле да су близу **светога Бога**, пред којим грешни људи осећају страх (упоредити Лк 1:12). Осетивши Божију близину они се уплашише, и оборише своја лица земљи. А кад их је Исус подигао, они су га видели опет у његовом људском облику. Али сада је њихово психолошко стање било измењено – били су охрабрани за пут у Јерусалим, где ће видети сву величину Исусове жртве и послушности Оцу.

Што су видели на гори преображења не треба ником да саопштавају – из истог разлога због кога се и раније Исус није народу објављивао као Месија: није желео да узбуђује народ који није хтео да верује у првога Месију. Осим тога, преображење не треба да стекне погледе апостола од садашњости, нити да изазове у њима наду да ће Исус избећи смрт.

(Еванђеље по Матеју – II, главе 12–28. Превео и протумачио др Емилијан М. Чарнић. Београд, 1981. с. 51-52.)

ГОСПОДЕ,
КО ЋЕ ОБИТАВАТИ
У ТВОЈОЈ СЕНЦИ
И КО ЋЕ СЕ
НАСТАНИТИ
НА СВЕТОЈ
ГОРИ ТВОЈОЈ?
ОНАЈ
КО НЕПОРОЧАН ХОДИ
И ТВОРИ ПРАВДУ,
КОЈИ СРЦЕМ
ГОВОРИ ИСТИНУ!
Псалам 15 (14) :1-2.

Преобразио си се на гори,
Христе Боже,
показавши својим ученицима
славу своју,
колико су могли /да схвате/.

Нека – ради молитава
Богородице –
и нама грешним засја
твоя вечна светлост.

Даваоче светлости,
слава ти!

(Тропар Преображења)

Наши храмови

Црква

Светог великомученика
Георгија

У ЧИБУТКОВИЦИ

Храм Св. великомученика Георгија, на месту где се данас налази, пренет је са западне стране са места, удаљеног два километара, које се и данас зове „Црквине“. Првобитни храм је био подигнут од брвна, а служио је све до 1848. године, када је пропојао данашњи храм. Црква брвнара се налазила у подножју садашњег храма у непосредној близини извора „Мацарац“.

Тачна година подизања храма се не зна, али се по предању узима да је подигнута 1785. или 1795. године, а највероватније је да је храм зидан више година. Храм је зидан од камена а кров од дрвета. зидан је за време кнеза чибутковачког Аксентија Миладиновића, који погibe у борби против Турака у селу Наталинцима код Тополе 1820. године. Сахрањен је на гробљу чибутковачком.

Године 1848. постављен је нов иконостас којег је иконописао Никола Јанковић, сликар их Охрида. потпис мајстора се налази на углу иконе Пресвете Богородице.

Храм је осветио митрополит Михаил 1865. године, за време свештеника Обрада Радојичића, и том приликом рукоположио је у чин свештеника Младена Поповића, доцније пароха печанског.

Услед дотрајалости дрвеног покривача године 1883. црква је препокривена плехом и на крову су, том приликом, постављена два крста који и данас постоје.

На иконостасу пада у очи лепа икона „Нерукотворени лик Господа Исуса Христа на убрису“, а изнад њега „Тајна Вечера“. Иконостас је урађен за преме службовања свештеника Живка Михајловића, који је и сачинио уговор са сликаром Николом Јанковићем. У црквеној архиви цркве чибутковачке и данас се чува тај докуменат.

Историчар Милићевић, говорећи о животу Карађорђевог, спомиње да је 1804. године одслужена служба Божија у храму чибутковачком, а за добробит српског народа и првог српског устанка. Нешто доцније је и поп Лука Лазаревић, путујући за Тополу да преда узвештај Карађорђу, свратио и у овдашњи храм и одслужио службу Божију и причестио се са својом дружином.

**Свештенослужитељи храма
Св. великомученика Георгија
у Чибутковици**

Године 1785. помиње се Сретен Пеокић, парох цркве борзиловачке, јер је црква носила назив села Борзиловице. Потпис свештеника Пеокић се види у Св. јеванђељу, а такође и у Пентикостару, Умро је 1837. године.

Живко Михајловић, свештеник од 1837-1855. године. Родом из Барзиловице (данашња Чубутковица). Сахрањен је у црквеној порти где му се и спомен налази.

Обрад Михајловић од 1855-јуна 1856. године, када прелази на парохију у Београд.

Стефан Јанић, из Врачевића (преко Љига), свештеник од јуна 1856 – новембра 1856. године, када и он одлази за Београд.

Петар Герасимовић од новембра 1856-јула 1859. године.

Од 1859-1865. опслужују суседни пароси.

Обрад Радојичић од 1865-1905. године. У то време помиње се Владимир Симић као капелан Обрада Радојичића.

Живојин Жујевић до 1905-1915. године.

Од 1915-1921. године опслужују суседни пароси, и то Харитон Поповић, парох шопићки у Чедомир Поповић, парох петчански, као и братство манастира Боговађе.

Године 1921. долази свештеник Богомир Стојановић (родом из Књажевца, округ тимочки) и бива постављен за сталног пароха чубутковачког. На овој дужности остаје све до пензионисања 1949. године.

Одласком свештеника Богомира у пензију за новог пароха чубутковачког долази свештеник Радомир Јовановић и остаје у Чибутковици до 1959. године.

Одласком свештеника Радомира Јовановића на другу парохију за пароха чубутковачког бива постављен млади свештеник Радисав Обрадовић (29. X. 1959. г.), који се и сада налази на овој дужности.

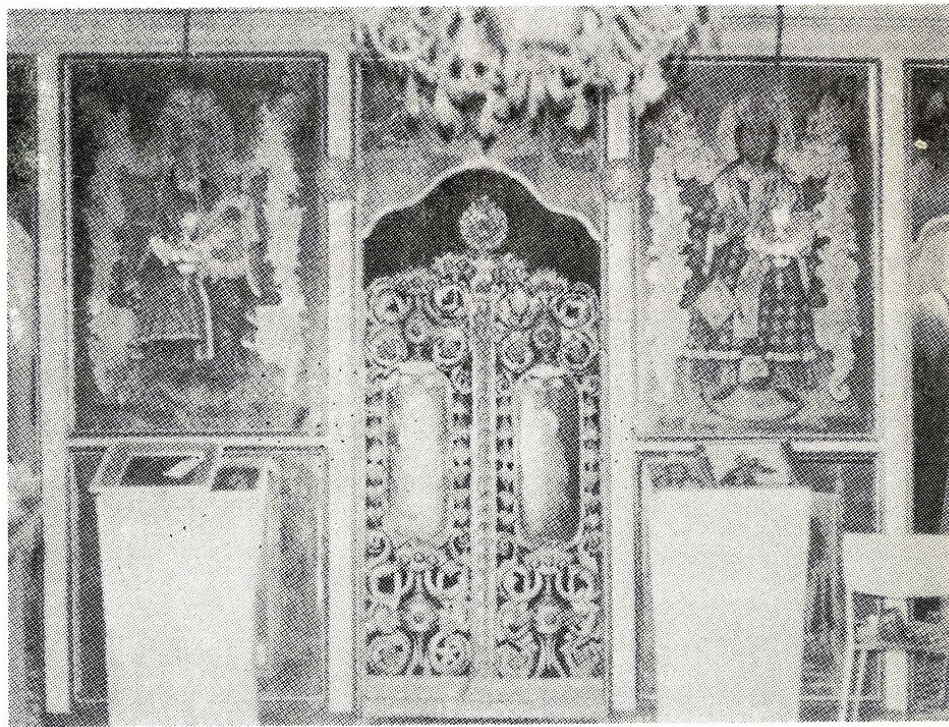
Примајући дужност пароха чубутковачког, 1959. године, о. Радисав Обрадовић је затекао следеће: „Стање цркве беше жалосно. Храм до пола срушен, порта разграђена и „врљикама“ и мотикама делимично заграђена. Парохијски дом изгледао је тако да се са страхом у њега улазило јер је претио да се и он сваког часа сруши...“. Пошто је парохијски дом био неуспешљив свештеник Радисав је морао да станује у Дудовици, удаљеној 3 км од цркве.

Уз велику подршку и помоћ парохијана нови свештеник је приступио оправци храма, и извршени су следећи радови: скинут је стари дотрајали кров од плеха; уклоњен је свод од опека који је био врло масиван и тежак; смањен је и зид околу храма да би се поставио бетонски прстен (греда) и објен је целокупни малтер да би се учила свака пукотина.

Црква Светог Ђорђа у Чибутковици

Иконостас цркве у Чибутковици израдио је 1848. године Никола Јанковић, иконописац из Охрида

Урађен је нови свод и нови кров покривен бибер-црепом. Велики део посла је рађен добровољно од стране мештана који су, оградиле и порту новим летвама.

Одмах после изведених радова код цркве у Чибутковици, блаженопочивши епископ Валеријан је благоизволео да 8. маја. 1961. године учини канонску посету и служи у обновљеном храму у Чибутковици, што је била велика радост за парохију, па је и прослава била одлично организована и добро посећена.

После прославе у Чибутковици се није стало. Одмах је срушен стари парохијски дом и почела припрема за подизање новог црквено-парохијског дома. Зграда је подигнута 1964. године.

Године 1968. замењује се стара дрвена звонара и купују два нова звона: од 200 и од 100 кг. Освећење звоника и црквене куће извршио је епископ шумадијски Велеријан 1974. године.

године 1978. нови епископ шумадијски господина Сава Друге недеље

Ускршњег поста, после одржаног братског састанка у Петки, обишао је храм у Чибутковици, Годину дана доцније (1979) 8. октобра Његово Преосвештенство епископ Саве присуствује братском састанку који се одржава у Чибутковици. Том приликом Епископ је дао благослов да се купи земљиште у варошици за парохијски дом.

Године 1980, 12. маја (недеља по Ђурђевдану) епископ Сава је одслужио Св. литургију у Чибутковици. Кроз три године, тачније 26. јула епископ је осветио темеље парохијског дома. Исте године дом је озидан до прве плоче.

Ове године црква у Чибутковици прославиће 200-годишњицу свога постојања, којом приликом ће Његово Преосвештенство епископ Сава учинити канонску посету Чибутковици и одслужити Св. архијерејску литургију.

Из Летописа цркве у Чибутковици

У Ланишту се гради нова црква

СВЕТЕ ВЕЛИКОМУЧЕНИЦЕ
МАРИНЕ

Ново Ланиште има две цркве: храм Успења Пресвете Богородице у центру села и храм С. великомученице Марине изван села, у брду, на потесу званом „црквине“. Име „Црквина“ ниси по старом народном предању које каже да је на овом месту некада постојала црква (манастир), која је услед померања тла „пропала“ у са-

мом брду. а конфигурација терена, пукотине у стенама и вода у подножју брда – иду у прилог овог веровању. Да ли је на овом месту била нека црква – поуздано се не зна. Треба напоменути да су, при подизању постојеће цркве 1938. на истом месту пронађени крстови, кандила и др., као и једна стаза од камена. У брду, више овог места, и данас постоје гробови обележени обичном каменом. Ископом неких од њих, од стране радозналих мештана, нађени су, поред костију, свештеничке и монашке одежде, крстови и новац из друге половине 14. века.

На основу свега овога може се тврдити да поменуто народно предање није без основа. са доста сигурности се може рећи да је на овом месту живела мања заједница монаха – исихаста. Доласком у Србију, за време кнеза Лазара, монаха Ромила и Григорија из братства Григорија Синаита, овај покрет је на овом поднебљу доживео свој процват. у овом делу средњег Поморавља живеће су читаве монашке колоније. Можда је вредно споменути и то да се на овом месту и данас на празник Преображења верници окупљају у великом броју.

Црква Св. великомученице Марине је од слабог и трошног материјала; оронула је и склона паду. Црквеноопштински управни одбор Црквене општине ланишке обратио се за дозволу надлежним грађанским властима да дозволе да се црква презида и уради од тврдог материјала. Надлежни органи СО Светозарево дали су своју сагласност за презиђивање и проширење цркве као и одобрење за сакупљање добровољних прилога ван црквене порте. И радови су почели, а према пројекту који је израдио мр Радосав Прокић, архитекта из Крагујевца.

Освећење камена темеља обавиће се на дан храмовне славе 30. јула. о. г. а извршиће га Његово Преосвештенство епископ шумадијски господин Сава.

О. С. Ј

Из епархијског летописа

В Р Б И Ц А
У П Е Т К И...

Настављајући једну лепу и веома дугу традицију, и ове године, у Петки код Лазареваца, свечано и хришћански достојанствено прослављен је празник Врбца.

Велики број деце различитог узраста из петчанске парохије са својим родитељима или бакама и декама, узео је учешће у овој дивној свечаности која је, надахнута чистотом дечјих душа, била још једном потврда речи Господа Исуса Христа да је „таквих Царство небеско“ (Матеј, 19:14.).

У чистим, и најчешће за ту прилику поновљеним оделима и хаљиницама, деца су за време три опхода око цркве, по завршеном вечерњем богослужењу, носила зелене врбове гранчице. Радиле су то са пажњом и љубављу, као да ће сутрадан, на Цвети, сама изаћи да дочекају Господа при његовом уласку у Јерусалим, као што су то учинили и наши преци „резаху грање од дрвећа и простираху по путу“ (Марко, 11:8). Није их у том хришћанском чину омела ни киша која је, тог 11. априла, повремено падала. Као да су деца осећала да су за сва времена заштићена благословом свог Господа, који и данас полаже руке на њих и с благошћу им допушта да Му приђу.

Том приликом свако дете је на поклон добило звончић.

Вечерње богослужење су служили свештеници: Недељко Кусмук из Шопића и Србољуб Недељковић, месни парох.

С обзиром да се само у петчанској парохији намесништва колубарско-посавског на овај старински начин обележава празник Врбце, требало би га убудуће обогатити новим садржајима и, по могућности, проширити по другим парохијама.

Србољуб Недељковић

...И У ПАРОХИЈИ ПОПОВИЋКОЈ

И ове године на Лазареву суботу – на дан Врбце, окупио се честити и верни српски народ парохије поповићке да се, својом децом – којих је било у великом броју – прослави овај дан младих верника наше Цркве.

Чланови одбора за изградњу цркве Свете великомученице Марине у Ланишту, за време молитве на земљишту на коме ће се градити црква

У опходу око цркве на Лазареву суботу у Петки

На дан Врбице у овој парохији се из године у годину окупља све више и више верних и њихове деце, а запажено је да на прослави учествују и парохијани других парохија, у којима се Врбица још не прославља. Дивно је било гледати како верни са својим свештеницима побожно учествују у опходу око цркве, уз певање тропара Обшчеје воскресеније:

„Уверавајући нас пре свога страдања да ће бити опште васкрсење, подигао си из мртвих Лазара, Христе Боже! Зато и ми, као она деца, носећи знаке победе, кличемо Теби, победиољу смрти:

Осана на висинама, благословен који долази у име Господње!“

После побожног опхода и свештана врбових гранчица, деца су приредила програм рецитација, што је још више улепшало ово славље.

(Илија Поп-Лазих и Славиша Поп-Лазих, пароси парохије у Поповићу)

ПАСХАЛНО ВЕЧЕРЊЕ У СВЕТОЗАРЕВУ

Васкрсењем, које је отпочело у поноћ у Саборном храму у Крагујевцу, а на коме је узело учешће мноштво Крагујевчана свих узраста, а понајвише младих, као што је и штампа објавила, отпочела је ускршња радост; радост која се не може ни мерити нити упоредити са било којом овоземаљском радошћу, јер од свих јутара најдраже и најмилије нам је светло и ра-

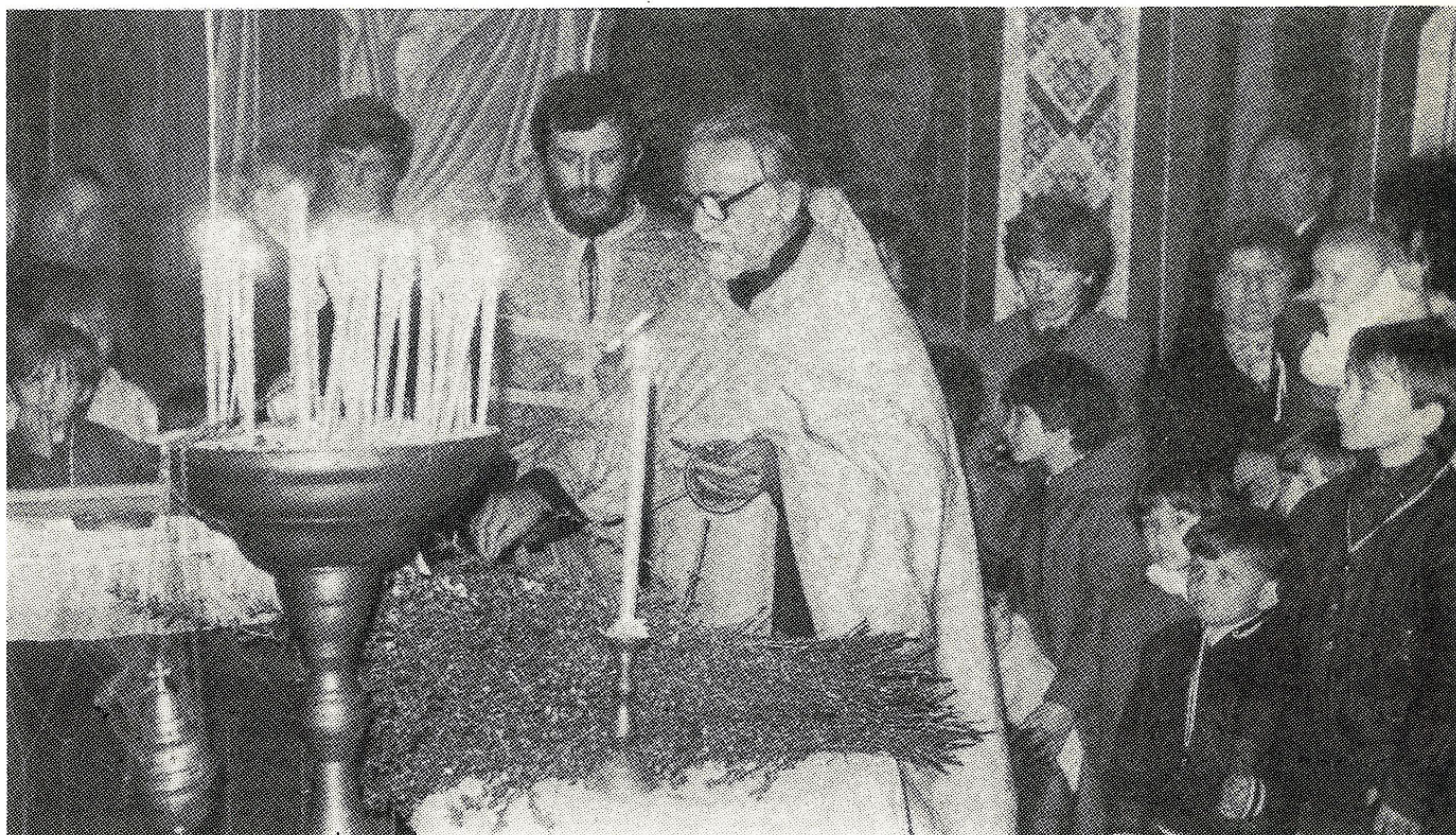
дносно ускршње јутро. И Света ускршња литургија коју је служио, као и Васкрсење, Преосвећени епископ Сава са свештенством града Крагујевца, а која је отпочела у 9 часова, такође је била посећенија ове године, много више, него ранијих година. На Васкрсењу певао је „Хор свештеника“, а на Литургији „Хор младих“.

После Св. литургије, по устављеној традицији, угледни Крагујевчани прешли су у Епархијски двор да би своме Епископу честитали ускршње празнике.

Око 16 часова Преосвећени епископ Сава је, по устаљеном обичају кренуо за Светозарево, да би у Јагодинском храму служио Пасхално вечерње.

Свештенство јагодинско и верници испунили су простор испред храма да би свечано дочекали свога Архијереја.

Освећење врбових гранчица на Лазареву суботу у Поповићу

У 17 часова отпочело је Пасхално вечерње које је служио епископ Сава са осам свештенослужитеља и два ђаконa. Еванђеље о јављању васкрслог Господа читано је на пет језика. На крају богослужења, у препуном Јагодинском храму, присутнима се обратио Преосвећени епископ Сава говорећи о васкрслом Спаситељу и Његовом јављању апостолима и неверноме Томи, показујући Себе жива многим знацима и чудесима, како онда тако и данас.

Поделивши радост овога дана, са својим епархијотима у овом делу епархије, у Јагодинском храму, после свечаног богослужења, Епископ је прешао у црквене просторије на послушање са осталим званицама, а које је приредило јагодинско свештенство.

Око 18,30 часова, уз звуке звона, срдечно испраћен од домаћина, Епископ се, са својом пратњом, упутио у своју резиденцију у Крагујевцу, носећи најлепше и најрадосније утиске овога дана „који Господ створи да му се радујемо и веселимо“.

ЕПИСКОП САВА У Д. КОМАРИЦАМА

Дана 10. маја епископ Сава је благоизволео да служи Свету литургију у Д. Комарицама и да, на позив младог свештеника о. Предрага Павловића, овоме крсти сина Немању.

У 8 часова звона су најавила долазак Епископа. Народ, који је пошао тога дана у храм са младима и децом, тискао се у храму да би присуствовао Светој литургији, коју је служио Преосвећени Владика Сава и на тему недељног Еванђеља „човека не-

мам“ (по Јовану 5:7) одржао проповед коју су верни са одушевљењем слушали.

Одмах по завршеној Светој литургији Епископ је крстио малог Немању, сина свештеника Предрага, у присуству младих који су испунили цркву.

Око 12 часова постављена је, за све присутне, заједничка трпеза хришћанске љубави у новоподигнутој црквеној сали, а која је у фази довршавања.

На крају, пожељевши младоме свештенику успех у парохији, и радост и срећу у животу његовога сина Немање, поделивши архипастирски благослов свима присутнима, срдечно испраћен од свих, Епископ је кренуо око 14 часова у посету манастиру Грнциарици, на путу за Крагујевац.

У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

Поводом 40-дневног парастоса монахињи Анатолији, која је уснула у Господу 9. априла о.г., Његово Преосвештенство епископ шумадијски Господин др Сава је благоизволео да дана 18. маја служи Св. литургију у манастиру Каленићу и чинодејствује на парастосу.

Око 8 часова Преосвећени је стигао у манастир Каленић, а у 8,30 часова отпочела Св. заупокојена литургија коју је служио епископ Сава са четворицом свештенослужитеља и једним ђаконом. У наставку Литургије Епископ је служио парастос у цркви, а затим је извршио помен на гробу монахиње Анатолије. Поред свештенства из Светозарева и околине, рођака и пријатеља монахиње Анатолије, овоме чину присуствовали су и мештани Каленића, који су монахињу Анатолију необично ценили и поштовали.

Око 12 часова сестринство манастира Каленића приредило је, за све присутне, подухје за своју врлу и неуморну монахињу Анатолију.

Нека је блажени покој неуморној и трудољубивој монахињи Анатолији и вечан помен у Царству небеском.

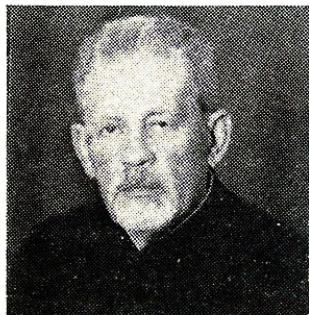
Приложницу листу „Каленић“ у 1987. години

	динара
1. Његово Преосвештенство епископ жички господин Стефан	30.000.-
2. Милан Томашевић, из Линдена	110.000.-
3. Свешт. Миодраг Антић, из Чикага	55.000.-
4. Прота др Недељко Гргуревећ	27.000.-
5. Никола Вуковић, из Чикага	27.500.-
6. Васо Гргуревећ, из Њујорка	22.000.-
7. Бранка Филиповић, из Београда	11.000.-
8. Јованка Гргуревећ, из Фоче	10.000.-
9. Милан Томашевић, из Крагујевца	5.000.-
10. Мила Филиповић, из Крагујевца	5.000.-
11. Р. Кубуровић, из Швајцарске	3.261.-
12. Босилка Ристановић, из Крагујевца	3.000.-
13. Милаи Илић, из Крагујевца	3.000.-
14. Маргарита Јошевић, из Крагујевца	3.000.-
15. Јован Јовић, из Вокигена	2.750.-
16. Прота Урош Оцокољић, из Чикага	2.750.-
17. Лука Бајић, из Милвокија	2.750.-
18. Данило Павловић	1.000.-
19. Милан Жунић	1.000.-
20. Милутин Вековић, из Сарајева	1.000.-
21. Вукица Милић, из Сомбора	700.-
22. Живана Вукадиновића, из Загреба	700.-

Уредништво свима срдечно захваљује.

Наши покојници

**Протојереј — ставрофор
Хаџи — МИЛОЈЕ РАДИСАВЉЕВИЋ,
архијерејски намесник крагујевачки**

После краће болести, у осамдесетој години живота, уснуо је у Господу, 16. фебруара 1987. године, неуморни дела-тељ на њиви Господњој протојереј-ставрофор Милоје Радисављевић, искрено ожаљен од своје породице, браће свештеника, бивших ученика и својих парохијана.

Прота Милоје рођен је 13. маја 1907. године у Книћу, у честитој српској кући од оца Владимира и мајке Милунке. У непуној седмој години остао је без оца, који је — као наредник Српске војске погинуо 1914. године. Од тада настаје његов ход по мукама. Целокупну бригу над сином Милојем преузела је његова мајка Милунка, која му је била и отац и мати, решена да свога сина изведе на пут.

Основну школу је завршио у родноме месту, а гимназију у Крагујевцу. По завршеној гимназији уписује се у Српску православну богословију у Битољу. По завршеној Богословији ступа 1931. године у брак са Љубицом Милошевић из села Цветојевца. Убрзо по венчању примио је ђаконски чин, а ђаконовао је при Старој цркви у Крагујевцу. У браку му је Господ подарио двоје деце: сина Владимира и кћер Ангелину. Исте године изабран је за катихету у Крагујевачкој гимназији, а хонорарно је предавао катихетику и у Женској занатској школи у Крагујевцу, и на овим дужностима остао је све до 1942. године.

Године 1941. доживео је тешку крагујевачку трагедију: стрељање недужних ђака којима је био и катихета, као и својих парохијана, и сâм је од стране окупатора био изведен из цркве, са осталим крагујевачким свештеницима, и затворен у сабирни центар за стре-

љање у Топовским шупама. Чудом је био спасен а да никада није сазнао ко га је и како спасао.

Другу трагедију доживео је прота Милоје 1942. године, смрћу своје верне сапутнице, оставши удов са малолетним сином Владимиром и ћерком Ангелином. Поред свих невоља и животних мука, несаломљиви прота Милоје успео је да заврши ванредно и Богословски факултет Српске православне цркве у Београду, 9. октобра 1942. године.

У чин презвитера рукоположио га је, у храму Св. Арханђела Михаила у Београду, викар Његове Светости епископ Валеријан, потоњи епископ шумадијски, на дан 6. новембра 1941. године, поставивши га за привременог пароха III крагујевачке парохије при Саборном храму. Доцније бива постављен за I крагујевачког пароха, при истом храму, од стране митрополита Јосифа, и на овој парохији остаје до краја свога службовања.

Ценећи његов рад блаженопочивши епископ Валеријан поставља проту Милоја 1947. године за члана Црквеног суда, а 1949. за црквеносудског тужиоца и архијерејског намесника крагујевачког. Године 1947. одликован је црвеним појасем, а 12. јуна 1956. произведен је у чин протојереја.

Као круна свих Протиних одликовања дошло је одликовање Светог архијерејског синода СП Цркве — а на предлог ондашњег епископа шумадијског Валеријана — правом ношења напрсног крста. Прота је, у своје време, одликован и државним Орденом Св. Саве V реда.

Сва поменута одликовања била су једина имовина протина. Сем тога, ништа друго није имао, ни кућу, ни имање, ни кола... А својој деци оставио је највеће имање, које једино не пропада, љубав према Богу и закону Господњем.

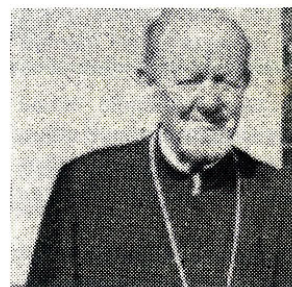
Сахрањен је 18. фебруара 1987. године на градском гробљу у Крагујевцу. Опело над покојним протом, у одсућности епископа шумадијског Саве, извршио је епископ жички Стефан у цркви Св. Мирносица, а уз саслужење двадесетак свештеника и три ђакона; епископ Стефан се биралим речима опростио како у име епископа Саве тако и у своје, од покојнога прота Милоја.

На протином гробу, у име крагујевачких свештеника, опростио се лепим говором протојереј-ставрофор Драгомир Крстић.

Опелу и испраћају присуствовао је велики број протиних парохијана, бивших ђака, угледник Крагујевчана, који на тај начин одадоше последње призна-

ње скромноме проти, коме нека је вечан покој у Царству Христа — нашег Господа.

Драгиша С. Јевтић, протојереј

**Протојереј — ставрофор
СТЕВАН ЖИВАНОВИЋ
архијерејски намесник лепенички**

Дана 12. 12. фебруара о.г., после краће болести, уснуо је у Господу протојереј-ставрофор Стеван Живановић, архијерејски намесник лепенички у мировини.

Опело поч. прота Стеве извршено је 14. фебруара у Рачанској цркви, у којој је провео све дане своје свештеничке службе Богу и своме роду.

На опелу је чинодејствовало 10 свештеника. У име Његовог Преосвештенства епископа шумадијског Господина Саве од покојника се опростио, после трећег Еванђеља, протојереј-ставрофор Петар Петровић, архијерејски намесник опленички у мировини.

После петог Еванђеља говорио је протонамесник ' Славољуб Ветровић, пенз. парох рачански, на тему св. ап. Павла да не тугујемо за умрлима јер имамо наду на живот вечни у заједници са Господом.

На Рачанском гробљу, од прота Стеве опростио се протојереј Драгослав Степковић, архијерејски намесник крагујевачки, износећи протине врлине — које су га красиле и као свештеника и као архијерејског намесника — према подручном свештенству.

Прота Степа је рођен 1906. године у Рачи Крагујевачкој. Овде је добио основно и гимназијско образовање, а богословију је завршио у Битољу.

После ступања у брак са својом верном сапутницом Видом, године 1931. бива рукоположен за ђакон Рачанске цркве.

Када је 1934. године извршена регулација парохија рачанских — образовањем III „вишевачке“ — дотадањи ђакон Стеван бива рукоположен у чин свештеника на дан 15. јула у Сремским Карловцима, и постављен за III рачанског пароха.

Одласком прота Пере Ђорђевића и архијерејског намесника лепеничког у мировину, за пароха I рачанског бива постављен свештеник Стеван Живано-

вић, примајући у исто време и дужност архијерејског намесника лепеничког.

За сав труд на њиви Господњој, за оданост својој Цркви, за ревновање у чинообразном одевању о. Стеван бива одликован протојерејским чином од тадањег епископа шумадијског Валеријана.

На предлог садањег епископа шумадијског Саве, Свети архијерејски синод СПЦ одликовао је проту Стеву највећим одликовањем — правом ношења напрсног крста.

Нека је вечан помен и блажен покој у Царству небеском проти Стевану Живановићу, врлом свештенослужитељу Српске цркве. Бог да му душу прости.

ПРЕГЛЕД АПОСТОЛА И ЕВАНЂЕЉА КОЈИ СЕ ЧИТАЈУ НА ЈУТРЕЊУ И СВЕТОЈ ЛИТУРГИЈИ НЕДЕЉОМ И О ПРАЗНИЦАМА У ТОКУ ЈУЛА И АВГУСТА

У Апостолу се читају одломци из Дела светих апостола или из Посланица светих апостола. Посланице светих апостола су ПИСМА АПОСТОЛА ПРВИМ ХРИШЋАНСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА и појединим црквеним личностима. Оне тумаче учење нашег Господа Исуса Христа и садрже многе појединости из живота првих хришћана.

У Еванђелју се читају одломци из главних књига Новог завета — из Четвороеванђеља, које чине: Еванђеље по МАТЕЈУ, Еванђеље по МАРКУ, Еванђеље по ЛУКИ и Еванђеље по ЈОВАНУ. Еванђеље значи блавест или радосна вест. Еванђеља нам износе сведочанства о животу нашег Господа Исуса Христа — говоре о учењу, делима и чудима Његовим.

Овај ПРЕГЛЕД АПОСТОЛА И ЕВАНЂЕЉА који се читају на богослужењима (Јутрењу и Литургији) недељом и о празницима, даје се са циљем да верни, пре одласка у цркву на богослужење, у своме дому могу у Светоме писму Новог завета прочитати наведене одломке, како би са разумевањем и достојном пажњом пратили читање у цркви, где ће Реч Божја бити и протумачена. Ово је такође потребно и онима који, из било којих разлога, не могу бити на богослужењу — да би и они упознали садржину одломака из Светог писма одређених за тај дан.

Такав почетак упознавања Светог писма треба да буди на бригу о души, и да уведе у свакодневно читање и изучавање Речи Божије.

Одломци из појединих књига Светог писма Новог завета означени су бројевима; прва цифра означава главу, а цифре после овог означавају стихове одних ставова из те главе.

ПРЕГЛЕД АПОСТОЛА И ЕВАНЂЕЉА У ТОКУ ЈУЛА И АВГУСТА

5. јул:
НЕДЕЉА 4. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 24, стихови 1–12.
Литургија: Апостол, Римљанима глава 6, стихови 18–23.
Еванђеље по Матеју, глава 8, стихови 5–13.

7. јул, уторак:
РОЂЕЊЕ СВ. ЈОВАНА – ИВАНДАН
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 1, стихови 24–25, 75–68, 76 и 80.

Литургија: Апостол, Римљанима гл. 13, ст. 11 до гл. 14, ст. 4.
Еванђеље по Луки, глава 1, стихови 1–25, 57–68, 76 и 80.

12. јул:
НЕДЕЉА 5. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 24, стихови 12–35.
Литургија: Апостол, Римљанима глава 10, стихови 1–10.
Еванђеље по Матеју, глава 8, стихови 28–34 и глава 9, стих 1.

СВЕТИ АПОСТОЛИ ПЕТАР И ПАВЛЕ – ПЕТРОВДАН

Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 21, стихови 15–25.
Литургија: Апостол, 2. Коринћанима гл. 11, ст. 21 до гл. 12, ст. 9.
Еванђеље по Матеју, глава 16, стихови 13–19.

19. јул:
НЕДЕЉА 6. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 24, стихови 36–53.
Литургија: Апостол, Римљанима, глава 12, стихови 6–14.
Еванђеље по Матеју, глава 9, стихови 1–8.

26. јул:
НЕДЕЉА 7. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 20, стихови 1–10.
Литургија: Апостол, Римљанима, глава 15, стихови 1–7.
Еванђеље по Матеју, глава 9, стихови 27–35.

САБОР СВ. АРХАНЂЕЛА ГАВРИЛА

Јутрење: Еванђеље по Матеју, глава 13, стихови 24–30 и 36–43.
Литургија: Апостол, Јеврејима, глава 2, стихови 2–10.
Еванђеље по Луки, глава 10, стихови 16–21.

2. август:
НЕДЕЉА 8. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 20, стихови 11–18.
Литургија: Апостол, 1. Коринћанима глава 1, стихови 10–18.
Еванђеље по Матеју, глава 14, стихови 14–22.

СВЕТИ ПРОРОК ИЛИЈА
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 4, стихови 22–30.
Литургија: Апостол, Јаковљева посланица, глава 5, стихови 10–20.
Еванђеље по Луки, глава 4, стихови 22–30.

9. август:
НЕДЕЉА 9. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 20, стихови 19–31.
Литургија: Апостол, 1. Коринћанима глава 3, стихови 9–17.
Еванђеље по Матеју, глава 14, стихови 22–34.

16. август:
НЕДЕЉА 10. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 21, стихови 1–14.

Литургија: Апостол, 1. Коринћанима глава 4, стихови 9–16.
Еванђеље по Матеју, глава 17, стихови 14–23.

19. август, среда:
ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ:
Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 9, стихови 28–36.
Литургија: Апостол, 2. Петрова глава 1, стихови 10–19.
Еванђеље по Матеју, глава 17, стихови 1–9.

23. август:
НЕДЕЉА 11. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Јовану, глава 21, стихови 15–25.
Литургија: Апостол, 1. Коринћанима глава 9, стихови 2–12.
Еванђеље по Матеју, глава 18, стихови 23–35.

28. август, петак: УСПЕЊЕ БОГОРОДИЦЕ – ВЕЛ. ГОСПОЈИНА

Јутрење: Еванђеље по Луки, глава 1, стихови 39–49.
Литургија: Апостол, Филипљанима глава 2, стихови 5–11.
Еванђеље по Луки, глава 10, ст. 38–42 и гл. 11, ст. 27–27.

30. август:
НЕДЕЉА 12. ПОСЛЕ ДУХОВА
Јутрење: Еванђеље по Матеју, глава 28, стихови 16–20.
Литургија: Апостол, 1. Коринћанима глава 15, стихови 1–11.
Еванђеље по Матеју, глава 19, стихови 16–26.

Каленић

ГОДИНА IX

52 (4) 1987.

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Издаје шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:

„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Милић“
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена: 100,00 динара примерак

Годишња претплата 600,00— д. а за
иностранство: 15 ам. долара.